

VIÐMERKINGAR

Flokksleiðari í tvístøðu

Sambandsflokkurin hevur altíð verið sam-haldsfastur við bróðurflokk sín Venstre í Danmark. Hetta hevur serstakliga verið galdandi fyri fólkatingsumboðanina, tá Venstre hevur havt stjórnarvaldið í Dan-mark. Hinvegin hevur sambandsflokkurin als ikki verið serstakliga samstarvshugaður við donsku stjórnina um aðir enn danski vinstriflokkurin sótu við valdinum. Tað er heldur ikki sørt, at Sambandsumboðini á Fólkatingi hava gihørt sær dælt av hesi støðu bæði.

Sostatt hevur ein danskur forsætisráðharri úr vinstraflokkinum altíð kunnað roknað við einum føroyskum fólkatingsumboðið úr sambandsflokkinum. Men nú er vent í holuni við tað at forkvinna Sambandsflokk-sins hevur boðað frá, at hon ikki longur tekur undir við Føroyapolitikkinum hjá forsætisráðharranum. Orsøkin er sjálvsagt tann, at stjórinin hevur givið føroyska full-veldislandsstýrisnum frítt at fara. Mótsett stjórnini hjá Nyrup, ið royndi at halda uppá Føroyar, hevur Fogh Rasmussen boðað frá,at tað stendur føroyingum púra frítt at fara úr ríkinum, um teir ynskja tað. Hetta er ein demokratisk støða og tann einasta rætta støða ein demokratisk stjórn kann hava.

Lisbeth Petersen kortini er komin í eina álvarasama politiska tvístøðu, tí hon forvæntar, at ein dansk vinstrastjórn skal mótarbeiða føroyskum fullveldisætlanum. Men her hevur hon forroknað seg tí, ein dansk stjórn í longur kann loyva sær at mótarbeiða demokratisku avgerðunum hjá føroysku tjóðini. Velja vit at loysa, má damnsak stjórnin akta vilja Føroya fólks. Hetta kemur sjálvsagt illa við hjá Sam-bandsflokkinum og spennandi verður at síggja, hvussu flokkurin fer at takla hesa nýggju støðuna.

Sosialurin
Sosialurin
Stovnaður: 1927
Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller
blan@socialurin.fo
Stjórntjóri: Eirikur Lindenskov
eirikur@socialurin.fo
Figgjarleiðari: Jákup Mørk
jakup@socialurin.fo
Marknaðardeild: lysing@socialurin.fo
Finnbjörg Nattestad
finnbjorg@socialurin.fo
Durita Simonsen durita@socialurin.fo

Áðrenn Berlinmúrurin fall var Týskland klovið í tveir partar. Eysturtýskland var tilafturskomið og útarmað, meðan Vesturtýskland var framkomið og eitt av heimsins ríkastu londum. Eg var sjálvur staddur í Berlin tá ið múrurin fall og gloymi eg ongantíð aftur róman og søguligu umskar-ingina, sum hendi beint fyri eygunum á mær. Berlin-múrurin var einki minni enn ein tragedia fyri týska fólkið og restina av Europa. Ella við øðrum orðum, Týskland var eitt land, men tvey fólk.

Mikukvöldið 5. novemb-er 2003 var fundur á Hotel Øravík um kommusaman-legging í Suðuroy. Nógv fólk hevði leitað sær til Øravíkar og var hetta ein stak áhugaverdur fundur.

Ja, einki minni enn ein søguligur fundur. Upprunin til fundin er ivaleyst til-takið, sum Tvøroyar kom-una hevur tikið stig til, at spyrja sínar borgarar, hvørja stóðu tey hava til kommunusamanlegging.

Á fundinum í Øravík komu ymisk sjónarmið til greinar, men millum fund-arluttakararnar var breið semja um, at tíðin er komin til, at Suðuroyggin eigur at skipast sum ein kommuna. Onkur skeyt upp, at Suður-oyggin bleiv skipað sum

Ocean av tárum, tankar av einari dimensjón, tú aldri, frá nú av og til dóma-dags, fer at skilja, liggja millum teg og tær kvinnur, ið taka avgerð um fostur-tøku.

Trúgv mær, vinurin, ikki verður avgerðin tikin fram eftir fummum. Ivist onga løtu í, at tú ert »eitt gott

fólk« og gjarna vil fremja góðar gerðir. Alt gott um tað.

Sum »familjumálarád-harri« hevur tú stórt vald. Ger brúk av hesum á ein hátt, sum er til frama fyri »Familjuna Føroyar«. Ansa eftir, ikki at traðka á tær, ið longu liggja. Tær hava pínst lóg leingi. Teirra sár eru so

djúp, at **tú** eigur at lata tær hav afrið. Nýt tað valdið, tú hevur, konstruktivt.

»En smule pli« pá rette sted og í rette sammenhæng kan ganske udmærket erstatte din manglende ele-gance, Bill, eller hva?

VIÐMERKINGAR

Politiskt samstarv, heldur enn rættstundis umhugsni?

Bjarki Mohr

Hvussu langt vil Løgmaður loyva landstýrismann-inum í lógarmálum at fara í sjálvsøkni.

Seinastu tíðina hevur rættuligt rok staðist av, at landsstýrismaðurin í Lógarmálum, Hogni Hoy-dal, sjálvsøkin - við eini kunngerð - hevur lagt forðingar fyri, at figgiar-stovnar kunnu halda áfram við at nýta Gjaldsskipanina til handilsligt endamál.

Upprunin til lógina tekur stoði í einari tíð, har fø-oyksa samfelagið er í svár-ari búskaparligari kreppu, og er tí skiljandi hvi, polit-iska skipanin legði dent á at smíða lógir, hvørs endamál varð - í størst møguligan mun - at varðveita føroyska vitan og arbeidsplass, her-við eina samskipan av dátu-viðgerð, í Føroyum.

Eftirfylgjandi samgong-ur, og landstýrismenn, ið hava varða av økinum í-uttan mun til politiskan flokk og samanseting av samgongu - hava dugað at umsitið lógina við skyn-semi, soleiðis at henda ikki hevur verið til ampa fyri vanligum fyritakssemi.

Upprunastøðið er, at lógin skal tryggja/regulera persónsvernd hins einstaka, tá persónsupplýsingar verða viðgjørdar. Í londum rundanum okkum er sið-ferðin, at lógin skal tryggja persónsupplýsingar verða viðgjørdar. Í londum rundanum okkum er sið-

venja, at skilja millum tvínni hugtøk: **viðkvom data og vanlig data, trygg lond og ótrygg lond.**

Við viðkvom data skilst, átrúnaður, politiskur litur, kynslív, lógarmisbrot v.m., meðan vanlig data hava eitt heilt annað sermerki.

Vanlig data bera merki av, at tað eru upplýsingar, ið hvør einkultur - tað verið seg persónur, virki ella land - kann gera nýtslu av dag-liga. T.d. telefonnummar, bústaðarupplýsingar v.m., her undir eisini sendari og móttakari av peningaupp-hæddum, ið krevst, skal ein daglig gjaldsmiðling fara fram.

Næsti spurningurin er so, hvussu og hvar hesi data verða viðgjørd. Hvussu data verða viðgjørd í dag er ofta meira trupult at skilja enn áður, tó kann sum heilð sigast, at elektronski mið-ilin í stóran mun hevur av-loyst handaligu viðgerðina.

Besta dømið um menn-

ingina er, at vit í dag flyta pening millum persónar og lond við elektroniskum skipanum, meðan vit fyri bert fámum árum síðani, nýttu kontantan pening, kekkar og post.

Tá talan er um hvar data verða viðgjørd, skilir man vanligu millum trygg og ótrygg lond. Tað ið eyð-kennir trygg lond er, at tað valdar politiskur friður (demokrati), búskaparligt støðufesti, og at samfelags-skipanir, herundir peninga-stovnsskipanir og lógar-karmar, í stóran mun, eru sambærlig millum hesi lond. Tað óvugta er gald-andi fyri lond, ið vit vanligu nevna ótrygg lond.

Í eini roynd at lýsa hug-tøkini, er myndin niðanfyri sett upp:

DÁTA		LOND	
Vanlig	Geiri 1. Loyvt	Trygg	Ótrygg
		Geiri 2. Avmarka	Geiri 3. Ikkj loyvt
Viðkvom	Geiri 3. Avmarka	Geiri 1. Ikkj loyvt	Geiri 2. Ikkj loyvt

Sum tað framgongur á myndini omanfyri, er tað ikki líkamikið hvørji data talan er um, og heldur ikki hvar hesi data verða við-gjørd. Data ið liggja innan geirarnar 2 og 3 royna myndugleikar vanligu at avmarkað mest møguligt,

meðan data innan geira 4 vanligu ikki eru loyvd millum landamørk.

Data, ið liggja innan fyri geira 1, eru loyvd, tí her er talan um vanlig data, hvørs endamál er at tæna per-sónligum ella handilsligum viðurskiptum.

Tað hevði verið skiljandi um løgmlaráðharrin hevði ynskt at tálma (steðga) út-flutninginum av viðkvom-um data, og tað hevði somuleiðis verið skiljandi, um løgmlaráðharrin ynskti at tálma (steðga) útflutningi av øllum data til lond, ið verða mett ótrygg.

Tað óvantaða, og sera undrunarsama er, at lög-málaráðharrin - í ansøgn til vanligan hugsunarhátt - als ikki skilir millum vanlig og viðkvom data, og á hinari

persónsvernd hins einstaka í huga - við øll lond, her-undir Danmark, ið kann bjóða viðskiftafólkum ein óreingiligan trygggleika, á økinum.

Við øðrum orðum, steingir løgmlaráðharrin allan samhandil við onnur lond, uttan mun til hvat eyðkenni útfluttu dátaini hava. Hetta kann tykjast undrunarvert, havandi í huga, at løgmlaráðharrin sjálvur, í undanfarnum við-gerðum, hevur litið dønum í hendi at umsita *Føroysku Tinglýsingina*, sum má sigast at innihalda viðkvom data.

Í sambandi við lógarupp-skotið, hava uml. 8 ymiskir áhugabólkar verið hoyrdir. Felags fyri allar er, at teir lasta lógarmiðid. Figgjar-málaráðið sigur beinleiðis í sínum skrivi, at teir mæla frá, at man ger tilíkar lógir, tí hesar forða vinnuni og skerja kappingarføri.

Kunngerðin, løgmlá-ráðharrin setti í gildi - hóast Tingsins vilji ikki var til lógarbroyting á økinum - gevur figgiarvinnuni ser-viðgerð, men tíverri **ikkj** á ein positivan hátt. Hon av-markar framtíðarmøguleik-ur fyri samvinnu við onnur lond á gjaldsmiðlaøknum.

Altjóða gjaldsskipanir eru sera orku- og figgiar krevj-andi, og havast skal í huga, at sjálvt Danmark metir seg lítlan, tá hugsa verður um myndugleikar vanligu at avmarkað mest møguligt,

siðuni trygg og ótrygg lond.

Tvørturimóti. Løgmlá-ráðharrin nýtir heimild sína til at steðga ferðsluni av figgjarligum data - ið má eyðmerkjast sum verandi myndugleikar vanligu at avmarkað mest møguligt,

Trygdarráðið er sterkesti leikari

Óðrvísi er við Trygdarráð-num, sum verður mett, sum mest týðandi forum í øllum ST. Trygdarráðið hevur 15 limir. 5 fastar limir, sum eru Bretland, Frakland, U.S.A. Kina og Russland. Aðalfundurin velur síðani 10 aðrar limir millum tey lond, sum ikki eru fastir limir at sita í tvey ár í senn. Føstu limirnir hava veto-rætt, so um ein av føstu limunum ikki atkvøður, so er eitt uppskot fallið, - annars skulu í minsta lagi 9 atkvøður til fyri at eitt uppskot er samtykt.

Er eitt uppskot samtykt í Trygdárraðnum, so er hetta treytaleyst bindandi fyri eithvørt limaland, og her er tað, at serliga Týskland,

Múrur millum Ísrael og Palestina, meðan USA og Kina mangan kasta saman

Frásøgn úr ST í New York

Jógvan Durhuus

Kom til New York seinna-part sunnudagin 19. okt. 2003 saman við umboði úr Grønlandi og umboðum úr Danmark. Mánamorgunin varð fundur settur á donsku sendistovuni, har kunnað varð um mannagongdir á sendistovuni og á ST-fund-unum, og um evnir, sum vóru uppi í lotuni í ST. Sum vituligt er, so vóru Mið-eystur og Irak frammalaga á skránni, har viðurskiptini framhaldandi eru ótrygg.

Hetta hevur eisini merkt orðaskiftið farnu dagarnar bæði á Aðalfundinum og í Trygdarráðnum.

Afrika eigur 70% av málunum, men Mið-eystur eigur umrøðuna
Nú fjúrtan dagar eru farnir aftur um bak, skal eg taka saman um nakað av tí, sum farið er fram. Hóast 70% av teimum um 200 málum,

sum eru á dagsskrá til aðalfundin hava tilnýti til Afriku, so eru Miðeystur - Palestina og Ísrael saman við Irak - tey lond, sum fáa mestu umrøðu.

Saklig sjónarmið frá bæði Palestina og Ísrael
Áhugavert var at hoyra umboð fyri Ísrael og eyg-leiðaran fyri Palestina bera røður sínar fram í stóru fundar-höllini í ST. Hesar røður vóru báðar sakliga bornar fram- heldur lýsandi støðuna frá báðum síðum enn kegl, - og tá tú hevði lurtað eftir báðum portum, so hovdu báðir partar grein í sínum máli.

Spania og Italia ikki kenna seg serliga væl, tá Bretland og Frakland saman við hin-um spela við muskunum.

So eisini her eru uppskot um broytingar í bygnaðin-um væntandi, hóast ringar vónir um broytingar.

Noreg hevur sess - Danmark ætlar sær

Noreg hevur lim í Trygdar-ráðnum í lotuni, men tá teirra tíð er runnin, so meta danir at teir hava ein møguleika at fáa ein lim. Men einki er avgjørt fyrr enn valið er av um eitt hálvt av, hóast lyftir frá øðrum londum benda á stuðul til Danmarkar. Hetta er bert eitt dømi, um hvussu til-vildin kann ráða. Eitt liggur tó fast, og tað er, at valdu londini - smá ella lítil - eiga formansskapin í Trygdar-ráðnum uppá skift í ein mánað í senn.

So logið tað ljóðar, so eru Kina og U.S.A tey lond, sum oftast draga eina línu í málum , sum verða viðgjørt í Trygdarráðnum. Kanska eitt dømi um, at just Kina

og USA eru nýggju stør-veldini í heiminum.

hetta menningarøki.

Tað hevur tí avgerandi týðning, at politiska skip-anin er varug við, at talan er ikki bert um ein trupulleika hjá figgiarstovnunum, men ein samfelagstrupulleika. Tað er ein sannroynd, at fyrisitingarlígi parturin av einum altjóða samstarvi alloftast fer fram við tøkni-ligum loysnum, og er tað tí avgjerandi, at lógarverkið megnar at taka hædd fyri hesum.

Kann ovasti myndugleiki í Føroyum - Løgtingið, og ikki minst Løgmaður - liva við, at løgmlaráðharrin í sjálvdrátti lýsir kunngerðir, ið eru í ansøgn við viðgerð-ina í Løgtinginum, sum av-gjördi at beina málið í rætt-arnevndina? Rættarnevndin valdi seinni **ikkj** at taka støðu í málinum?

Kann ovasti myndugleiki í Føroyum liva við, at lög-málaráðharrin, ið umsitur lógir landsins - møguliga - kann domast fyri at bróta somu lógir, við at lýsa kunngerðina?

Forkvinnan í Dátuettir-litinum - sum Føroya Løg-ting hevur latið upp í hend-urnar at umsita lógina - gav herfyri greitt til kennar, at lýsta kunngerð als onki hevur við dátuviðgerð at gera, men at talan hinvegin er um eina vinnupolitiska forðing.

Kann Føroya Løgting lata sær tilíkt lynda?